

МОРФОЛОГІЧНІ ПОМИЛКИ В ЖУРНАЛІСТСЬКИХ ТЕКСТАХ

Андрій Яворський

*Канд. філол. н., доц. Громик Ю. В.,
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

Журналісти, чиє мовлення має бути еталоном, повинні розуміти, що їхня мовна культура – вияв рівня освіченості та професійної самодостатності. На жаль, медіа-тексти часто не відповідають критеріям грамотності, через що потреба вдосконалення процесу редагування та підвищення рівня мовної культури в сучасних друкованих ЗМІ особливо актуальна.

Мета дослідження – проаналізувати типові морфологічні помилки в друкованих мас-медіа. Для реалізації поставленої мети дібрано фактичний матеріал шляхом лінгвообстеження газет «Луцький замок» (Волинська область), «Кам'янець-Подільський вісник», «Фортеця», «Край Кам'янецький» (Хмельницька область) та всеукраїнської газети «День» (при покликанні на ці видання використано скорочення відповідно ЛЗ, КПВ, Ф, КК, Д, а далі вказано дату виходу номера та сторінку).

Прийнято вважати, що морфологічні помилки на сторінках друкованих ЗМІ «перебувають нижче середнього інтервалу помилкобезпечності» [1, с. 17]. Проте навіть відносно невелика їх кількість засвідчує недостатню увагу медіа-працівників до культури професійного мовлення.

У межах класу іменників домінують випадки вживання флексії -у (-ю) замість нормативної -а (-я) у формах родового відмінка однини іменників чоловічого роду: *турнір з блицу* (КПВ 09.09.11, с. 6), *відкриття фонтану* (КПВ 09.09.11, с. 5), *копію паспорту* (Ф 08.09.11, с. 3), *подорожчання хлібу* (Ф 08.09.11, с. 4), *застосування апарату, даного апарату* (Ф 08.09.11, с. 5), *регуляторного акту* (КПВ 09.09.11, с.3), *до банкомату* (Ф 08.09.11, с. 18), *до Державного класифікатора* (КПВ 09.09.11, с. 4), *під колесами потягу* (ЛЗ 13.03.08, с. 6), *електронного варіанту* (Д 16.06.09, с. 23), *на зворотній стороні знімку* (Д 16.06.09, с. 23), *біля фонтану* (Д 16.06.09, с. 7), *клас орґану* (Д 16.06.09, с. 22), *після появи інструменту* (Д 16.06.09, с. 22), *одна з галузей аграрного сектору* (КК, 09.09.11 р., с. 4), *здобуття Бахмачу* (ЛЗ 24.01.08, с. 12) та ін. Натомість зрідка помилково вживають флексію -а (-я) замість очікуваної -у (ю): *в електората* (Д 16.05.09, с. 8), *спортивного інвентаря* (ЛЗ 22.11.07, с. 12), *антикварного магазину* (ЛЗ 06.12.07, с. 14), *представниками клубу* (ЛЗ 13.12.07, с. 13), *для оздоровчого вібромасажа* (Ф 08.09.11, с. 5), *водами Світязя* (Д 16.06.09, с. 2) (мова йде про озеро) та ін.

Простежено також помилки в оформленні родового відмінка множини іменників: *майбутніх солдат* (ЛЗ 10.01.08, с. 5), *під час подорожів* (ЛЗ 21.02.08, с. 5), *канікулів нема* (Д 20.06.09, с. 8), *переслідували циганів* (Ф 08.09.2011, с. 2), орудного однини: *поїхати з принцем* (ЛЗ 02.04.09, с. 13), місцевого однини: *зверху на насипу* (КК, 09.09.11 р., с. 7), місцевого множини: *по воротах* (ЛЗ 22.11.07, с. 14), *по всім «знатним містам»* (Д 16.06.09, с. 7),

кличного відмінка: *Тося, ти що, і справді нічого не бачиш?* (ЛЗ 02.04.09, с. 13), у відмінюванні чоловічих прізвищ: *[Юрію] Нужненко потрібно було* (ЛЗ 13.12.07, с. 13), *Яна Сокол-Прусського* (Ф 08.09.11, с. 4), складних іменників: *розстріляли член-кореспондента* (ЛЗ 29.11.07, с. 15), іменників з суфіксом *-ин*: *шляхетного волиняни* (ЛЗ 13.12.07, с. 12), іншомовних незмінних іменників: *домогосподарку з бігудями* (ЛЗ 02.04.09, с. 13), помилки в чергуванні [о] з нулем звука у формах на зразок *ритм бубона, зі своїм бубоном* (ЛЗ 17.01.08, с. 2), *п'яти пасм* (Ф 08.09.11, с. 11) тощо.

З огляду на правило, за яким звукові аббревіатури, що закінчуються на голосний, мають значення середнього роду, в реченні *Чи такий страшний НАТО?* (ЛЗ 13.03.08, с. 6) допущено помилку у формальному вираженні категорії роду. Виявлено кілька випадків ненормативного родового узгодження прикметників та займенників з іншомовним іменником *бієнале*, який в українській мові має граматичне значення чоловічого та жіночого роду [2, с. 52]: *кожне бієнале; бієнале, яке проходить; Венеційське бієнале* тощо (Д 16.06.09, с. 20). Очевидно, помилку у функціонуванні запозиченого з німецької мови іменника допущено в конструкції *Битва між королівським військово-повітряним флотом і німецькою люфтваффі* (Д 20.06.09, с. 4) тощо.

У межах лексико-граматичного класу числівників виявлено помилки в відмінкових формах складних числівників-назв десятків: *у восьмидесяти випадках* (ЛЗ 22.11.07, с. 5), *до семидесяти років* (ЛЗ 21.02.08, 2), а особливо випадки неправильного поєднання кількісних числівників з іменниками: *один-два місяця* (ЛЗ 08.09.11, С. 5), *3 мільйона* (ЛЗ 24.04.08, с. 4), *по 3 очка* (ЛЗ 24.01.08, с. 14), *два-три спортивних майданчиків* (ЛЗ 07.02.08, с. 3), *півтора місяці* (ЛЗ 31.01.08, с. 3) тощо.

Серед морфологічних аномативів у класі прикметника простежено форми ступенів порівняння типу *трохи спрощеніший* (Д 16.06.09, с. 6), *однією з найхвилюючих загадок* (Д 16.06.09, 20.06.09, с. 1). Виявлено кілька помилок в особово-числових формах дієслів: *будимо* (ЛЗ 17.01.08, с. 5), *помітете* (ЛЗ 21.02.08, с. 5), *продовжують* (ЛЗ 24.01.08, с. 3), *залишить цей гриб* (КПВ 09.09.11, с. 18) та ін. Одиначними випадками представлено аномативи у відмінкових формах дієприкметників: *перелік виписаній* (ЛЗ 07.02.08, с. 6), займенників: *частина них* (ЛЗ 07.02.08, с. 5), *ніж, якій має* (Ф 08.09.11, с. 5).

Основні причини появи помилок – незнання норм сучасної української літературної мови, потужний вплив російської мови, а також дія аналогії до інших граматичних форм.

1. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08 / Т. Г. Бондаренко. – К. : Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2003. – 18 с.
2. Орфографічний словник української мови / Уклад. С. І. Головащук, М. М. Пещак, В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К. : Довіра, 1999. – 989 с.